

**Мітіна Юлія Валеріївна,
учитель української мови та літератури
комунального закладу
Верхньоторецький навчально-виховний
комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ
ступенів – дошкільний навчальний
заклад Очеретинської селищної
військово-цивільної адміністрації
Покровського району Донецької області**

**Розробка уроку вивчення біографії Ольги Кобилянської
«Ольга Кобилянська: сторінками життя «Великої Самітниці»**

Я ніколи не була духовно нижча за оточення, але завжди була самотня, ніхто мене не розумів, ніхто не любив, бо я для них була надто розумна і надто поважна, а коли я закохувалася у когось, він виявлявся боягузом, а мені таких не треба...

Ольга Кобилянська

Мета: досягти розуміння учнями своєрідності життєвого шляху О. Кобилянської; звернути увагу на формування її світобачення та світосприйняття; розвивати аналітичні навички та вміння, навички роботи в групах та роботи на платформах графічного дизайну; прищеплювати любов до українського слова виховувати в учнів почуття власної гідності; на прикладі життя письменниці виховувати старшокласників свідомими громадянами.

Тип уроку: систематизації й узагальнення знань (дистанційний).

Обладнання: ноутбук (мультимедійна дошка, проєктор).

Перебіг уроку

І. Організаційний момент.

Привітання. Учитель. Добрий день, шановні учні! Рада вас бачити у хорошому настрої!

ІІ. Мотиваційний етап.

З'ясування емоційної готовності до уроку.

На початку нашої зустрічі пропоную вам прослухати мелодію та прислухатися до свого внутрішнього стану. Які відчуття у вас викликає ця музика, вона заспокоює чи навпаки тривожить. Чи зможете ви назвати, який музичний інструмент грає? *Звучить мелодія (Додаток 1 або [youtube](#)). Після прослуховування учні висловлюють свої думки та почуття.*

Дійсно, звучала саме дрімба – музичний інструмент, який до першої чверті ХХ ст. був поширений по всій території України (*Слайд 1*). Цікаво, що традиційно вона вважається жіночим інструментом. Мольфари вважають, що дрімба має особливу силу. За народними повір'ями, її звуки можуть вилікувати хворобу, пробудити енергію каменя, дерева, металу. За

допомогою дрімби можна причарувати кохану людину, приручити дикого звіра, а ворога зробити другом. А чи знаєте ви, яка українська письменниця уміла грати на дрімбі? *Відповіді учнів.* Так, це Ольга Кобилянська.

Актуалізація суб'єктного досвіду.

Перед початком роботи пропоную вам перевірити свої знання або принаймні інтуїцію. До вашої уваги 10 фактів з біографії Ольги Кобилянської. Вам потрібно буде поміркувати та відповісти, які з них є правдивими, а які вигаданими. Ви можете робити свої припущення. Протягом уроку ми зможемо перевірити, чи правильно ви визначили достовірність поданої інформації (Слайд 2). (*Відповіді дітей*).

Вправа. «Правда чи вигадка».

Факти про Ольгу Кобилянську

<i>Правдиві факти</i>	<i>Вигадані факти</i>
<i>Була четвертою з семи дітей в сім'ї</i>	<i>Була двічі одружена</i>
<i>Удочерила дитину</i>	<i>Мала трьох дітей</i>
<i>Їздила верхи</i>	<i>Писала твори виключно українською</i>
<i>Товаришувала з Лесею Українкою</i>	<i>Часто бувала на морі</i>
<i>Не мала вищої освіти</i>	<i>Була арештована та ув'язнена</i>

III. Оголошення теми й мети уроку.

Робота з епіграфом до уроку. Ольга Кобилянська писала: «Я ніколи не була духовно нижча за оточення, але завжди була самотня, ніхто мене не розумів, ніхто не любив, бо я для них була надто розумна і надто поважна, а коли я закохувалася у когось, він виявлявся боягузом, а мені таких не треба...» (Слайд 3).

Постановка проблемного питання. Чому талановита письменниця відчувала себе самотньою? Чому не могла знайти особистого щастя? Причина в самій Ользі чи все-таки в тогочасному суспільстві? Чи змогла б вона стати щасливою у XXI столітті?

Для того щоб знайти відповіді на ці питання, на попередньому уроці ви отримали завдання опрацювати відомості з біографії Ольги Кобилянської та підібрати матеріали (текстові, фото, відео, аудіо), які б ми могли використати для створення макета акаунту (профілю) письменниці в Instagram, перенісши її образ у XXI століття. Для цієї роботи ви були поділені на групи. Кожен з вас має уявлення лише про певну частину біографії Ольги Кобилянської, загальну картину ми спільно складемо в кінці цього уроку.

Тож тема уроку **«Ольга Кобилянська: сторінками життя «Великої Самітниці»** (Слайд 4).

IV. Опрацювання навчального матеріалу.

Ви знаєте, що таке Instagram та як ним користуватися. Кожен створював акаунт та редагував свій профіль. Для того щоб сторінка в соцмережі була цікавою, потрібно уміти створювати стислі та влучні дописи, оригінально підписувати світлини, записувати короткі та змістовні історії. Тож наша задача – не просто зібрати матеріал, а підібрати цитати та

цікаві факти, що могли б стати дописами, підписами до фото чи текстом для історій. Адже у XXI столітті важливо подати інформацію стисло, бо сьогодні, на жаль, довгі тексти мало хто любить читати.

Під час підготовки до уроку я теж виконала пошукове завдання та знайшла у мережі Instagram сторінки, що начебто належать Ользі Кобилянській. Їх виявилось досить багато. Ось деякі з них (Слайд 5). Чи сподобалися вам ці профілі? Чи викликають вони цікавість? Чого бракує цим профілям? (Відповіді учнів). Погоджуся з вами, всі вони майже однакові та зовсім не розкривають багатогранну особистість Ольги Кобилянської. Отже, у нас є можливість створити профіль письменниці, який би зміг зацікавити читачів (Слайд 6).

Презентація учнівських досліджень. Бесіда з елементами дискусії.

Перша група опрацьовувала матеріал про сім'ю Ольги Кобилянської, її дитинство та стосунки з рідними (Слайд 7, 8).

✓ **Склад родини.** Кобилянські народили й виховали 7 дітей. Ольга – четверта дитина.

✓ **Дата народження.** «Питаєте, коли я рождена. 24 листопада року 1863-го. Святкую, але день тих своїх уродин звичайно 27 листопада, бо десь я ще з-за молодих літ вчитала, що день 24 листопада – день недолі – от в тім і вся річ».

✓ **Батьки.** «Те не доконав у нашому вихованні тато суворістю і консеквентністю, те доконала мама любов'ю і ніжністю. Чого не доконав батько у вихованні на дітях своєю повагою, строгістю і фанатичною консеквенцією, те довершила вона своїм супокійним розумом, лагідним наказом, погладженням, повним любові».

✓ **Брати та сестри.** Найбільше спілкувалася з найстаршим братом Максимом. Юліан часом дратував, бо йому було дуже легко в житті. Сестра Євгенія була знатною красунею, але це не бентежило Кобилянську. До того ж Ольга опікувалася трьома молодшими братами. Загалом усі брати й сестри підтримували й хвилювалися одне про одного.

✓ **Освіта.** Ольга закінчила лише чотири класи «нормальної школи» в Кимполунзі. Там викладали лише німецькою мовою. «Господарське знання, знання красного шиття, гафтів, краснопис... знання святого письма, читання взагалі, знання французької мови (хоча б лише поверховне), гра на гітарі, на фортеп'яні, танці – от і все, що давалось дівчині як духовне віно».

Друга група вивчала інформацію про особисте життя Ольги та її кохання (Слайд 9, 10).

✓ **Євген Озаркевич.** Ольга закохалася так, що ладна була молитися на нього. Однак, це була ще одна сердечна історія, яка жила тільки з її власної душі. «...Я не маю буквально жодної душі, яка б мене хотіла розуміти, я страшенно самотня зі своєю любов'ю, своїм болем, своїми думками й ідеями, зі своєю фантазією...».

✓ **Ернест Зерглер.** «Шалений, брутальний, крикливий, любий германець із чудовою гривою», «милий упертий лев». Вони знайомі,

спілкуються, але чоловік не сприймає Ольгу як об'єкт пожедань. Вона для нього – товаришка, рівна. «Так, мені щастить з усіма... Для них я маю надто багато в голові».

✓ **Осип Маковей.** Коханням усього життя Ольги Кобилянської був Осип Маковей – письменник і головний редактор чернівецької газети «Буковина». Кобилянська сама запропонувала йому побратися, але Маковою забракло відваги. Він навіть не сказав рішучого «ні», але невдовзі взяв та й одружився на місцевій міщаночці. Кобилянська була у розпачі. «Я Вас стільки років так страшно любила, я носила для Вас рай у душі – як сонце. Я хотіла такий рай Вам уладнати».

✓ **Василь Стефаник.** Між Ольгою Кобилянською і Василем Стефаником були щирі, теплі взаємини. Можна сказати, що це було навіть щось більше за приятелювання. Вони не раз зустрічалися, багато років листувалися. Їхнє дивовижне листування, сповнене надзвичайної глибини й експресії, схоже на змагання двох митців, рівновеликих за силою творчого обдарування. «Тому, що Ви розумієтесь на горю і смутку – пишу до Вас. Не гнівайтесь, що тепер обізвалась. Ви ж мій товариш. Мені треба доброго слова і м'якості, я її у вас знайду».

✓ **Франц Правнічек.** Ольга Кобилянська отримує офіційні пропозиції на заміжжя: «Яким щасливим я був би, якби Ви погодились бути моєю жінкою». Але Ольга вже не хоче заміж.

✓ **Одруження та діти.** У своєму щоденнику Кобилянська розмірковувала про сім'ю та виховання дітей. Але в житті все склалося інакше. Вона не вийшла заміж, проте мала названу дочку Олену. Олена була позашлюбною дочкою брата Кобилянської, Олександра, яку письменниця офіційно удочерила. У них були справжні взаємини доньки й матері. Ольга була наставницею для Олени і всіляко турбувалася про неї.

Третя група працювала над матеріалом про жіночу дружбу в житті письменниці (Слайд 11).

✓ **Ольга Устиянович.** У Сучаві Ольга потоваришувала з Ольгою Устиянович, донькою місцевого пароха та українського письменника Миколи Устияновича. Ця дружба тривала усе життя.

✓ **Христя Алчевська.** «Ваша щира, ніжненька любов бракує мені. Ваша. Щоби Ви се знали». «Христе, любіть мене і надалі. Так гарно, і тонко, і любо, як Ви, – ледве чи буде мене хтось ще в житті любити».

✓ **Августа Кохановська.** «Там, у домі родичів Августи Кохановської, я чимало навчилася, набралась добрих і гарних книжок, чула гарну музику, пізнавала гарних людей і стрічалася з прихильністю до українців...» «Вона була найкращою товаришкою в різних найнебезпечніших прогулянках по горах».

✓ **Софія Окуневська.** «Вона заговорила до мене українською мовою, переконуючи мене, що мені треба писати не по-німецьки, а для власного народу – по-українськи, навчила фонетикою писати, надавала українських книжок, стала моєю щирою подругою й заступила Ольгу

Устияновичівну, з котрою ми, на жаль, лиш раз на рік бачилися, дарма що щиро любилися і з собою вірно держали».

✓ **Наталія Кобринська.** «В той же час я познайомилась і зі своячкою Софії Окуневської Наталією Кобринською, котра ще більше підбадьорювала мене не покидати пера, виучуватися якнайбільше своєї мови і писати».

✓ **Леся Українка.** Їх поєднувала щира кількарічна дружба. Товаришки називали одна одну не інакше як «любий хтосічок», «чорненький хтось» (Кобилянська), «біленький хтось» (Леся Українка).

✓ **Емансипація.** Кобилянська була учасницею жіночого «Товариства руських жінок на Буковині». Кажуть, що вона була однією з його ініціаторок. У юності ставила собі за мету стати кимось величним для жінок і «освобождаючим їх із кайданів». Вона вплинула на свідомість людей, які читали її твори, наголошуючи, що жінка – це людина, яка має однакові із чоловіком права.

Четверта група працювала над матеріалом про хобі та захоплення письменниці (Слайд 12).

✓ **Читання.** Ольга Кобилянська дуже любила читати. «Завершувати кожен день книгою» – така її порада. На питання, які три книги взяла б з собою у тривале ув'язнення, обирає Євангеліє, «Фауста» Гете та Тараса Шевченка.

✓ **Музика.** «З мене, мабуть, помимо всього, музик мав вийти, а вийшов літерат... Я сама не виграваю з нот коректно, тому що вчилась малою, 8-літньою дівчинкою на фортепіані лиш 2 місяці, але в мене є сильний слух. Кажу другому виграти, а потім з слуху буду сама грати. Так звичайно роблю, хоть тепер навіть фортепіана не маю. Се одна річ в житті, тота музика, за котрою буду жалувати, доки життя мого, – що мене не давали вчити родичі...» «Нині, по чотирьох місяцях, я знов взялася до цитри. Здивувались струни моїми руками і усміхнулись забутим звуком. Може, буду знов грати...» Також Ольга грала на дрімбі.

✓ **Малювання.** Вона малювала з прицілом – аби заробити гроші. Пригадує, як вони малювали з братом Степаном, у якого був дар художника. У музеї в Чернівцях зберігається багато його робіт. А малювали й потайки продавали малюнки, щоби купити кукурудзу й нагодувати голубів.

✓ **Театр.** Вона хотіла стати акторкою – аби мати гроші й побачити світ. У Кимпулунзі вона гуртувала молодь навколо театру, вони ставили вистави, Ольга грала головні й другорядні ролі.

✓ **Верхова їзда.** «В мене тільки одне бажання – їздити верхи. Якраз цього тижня я їздила щодня, це для мене велика втіха, вона ніколи не набридне мені. Я стаю зовсім інша, коли сідаю на коня... Я б рада не їхати, а летіти...».

✓ **Кіно.** Коли з'явилося кіно, Кобилянська стала кіноманкою. Зазвичай ходила на фільм тричі: уперше – для загального ознайомлення, вдруге – придивитися до гри акторів, а втретє – стежити за конкретним

актором. Особливо їй подобалося німе кіно.

✓ **Альпінізм.** Вона виросла в горах, писала, що іноді бували такі місяці, що день не минав, аби вона не залізла на якийсь верх, між скелі чи не скупала ноги в гірському потоці.

✓ **Спиритизм.** Вона брала участь у спиритичних сеансах. Вона в це вірила й казала, що добрим медіумом була її сестра Євгенія. Часто вона передавала Євгенії список запитань. Любила трактувати сни, вірила в знаки.

✓ **Море.** Письменниця ніколи не була на морі, але подарована їй пляшка з морською водою й досі стоїть на її письмовому столі – вже майже 100 років. Такий подарунок румунська художниця Лея Прункул відправила у Чернівці в 1924 році. До пляшки була прикріплена картка із таким підписом: «Люба панно Ольго, Чорне море шле вам цю маленьку хвилю як найкращий привіт». На дно Прункул насипала піску, кинула кілька камінчиків. Також була ще, кажуть, водорість. Але з часом вона розчинилась.

П'ята група готувала матеріал про війну в житті Ольги Кобилянської (Слайд 13).

✓ **Ціна миру.** «Несупокій вокруги, гамір, витворений війною, обава, вічна тривога – ох як се все трогає нерви, підкошує здоров'я, а як ще до того пристане турбота о насущний хліб – ляг би в труну і навіки з утоми заснув! Поет в мені заховався». «Ми живемо як в мішку і вичікуємо спокою-миру». Мир – дуже важливе слово для Кобилянської, і вона точно знала йому ціну. Під час Першої світової її брати, Степан, Юліан і Олександр, були мобілізовані до австрійського війська. Кобилянська потерпала за долю Олександра, який тривалий час перебував у російському полоні в Петропавловську, не мала звісток від брата Степана...

✓ **Можливий арешт.** У період Другої світової війни Румунія, яка була союзником гітлерівської Німеччини, вертається на Буковину. Румунська сигуранца (поліція) заводить справи на тих, хто співпрацює із радянським режимом. Звинуватити Ольгу Кобилянську було нескладно, зважаючи хоча б на той факт, що її оселю відвідували українські письменники з Києва, а твори активно з'являлися друком у найвідоміших на той час столичних видавництвах радянської України – Харкова й Києва. На 78-річну Кобилянську було заведено окрему папку. Від арешту письменницю врятувала смерть – її не стало 21 березня 1942 року.

Шоста група готувала матеріал про висловлювання про Ольгу Кобилянську, які могли б стати коментарями до її дописів (Слайд 14).

✓ **Іван Франко.** «Серед українських письменниць вона не має собі рівної на ниві новели і повісті».

✓ **Михайло Старицький.** «Пишна троянда в саду української літератури».

✓ **Гнат Хоткевич.** «У її творах тонкі обрисовання людської психіки, глибокий аналіз і знання людської душі».

✓ **Андрій Малишко.** «Живіть, творіть ще довгі світлі роки...

Орлиця гір, безсмертна, сонцеока».

✓ **Олесь Гончар.** «Ольга Кобилянська ...величава духовна квітка Буковини».

✓ **Соломія Павличко.** «Ми й сьогодні приходимо до творчості Кобилянської по естетичну насолоду і знання жіночого характеру, адже ж вона створила цілу енциклопедію жіночої душі».

✓ **Михайло Коцюбинський.** «Пишу до Вас під свіжим враженням од Вашої повісті «Земля». Я звичайно багато читаю, але признаюся, що давно читав щось таке гарне, таке захоплююче, як «Земля». Я просто зачарований Вашою повістю – все: і природа, і люди, і психологія їх – все це робить таке сильне враження, все це виявляє таку свіжість і силу таланту, що, од серця дякуючи Вам за пережиті емоції, я радів за нашу літературу».

✓ **Микола Євшан.** «Зміст усієї творчості О. Кобилянської – се музика... Ся музика не усипляє, а вічно нагадуючи про красний світ, про гармонію, красу, – нагадує тобі самого тебе і твій головний обов'язок: боротьбу за твою красну душу».

✓ **Василь Стефаник.** «Ви вмієте писати так, що прочитавши Вашу робітку, в мене очі добріють, як у дитини. Всі вістря, що могли б ранити людей, Ви ховаєте в себе...»

✓ **Олександр Олесь.** Привіт, уклін низький Вам, пані,
Колись давно, колись в тумані,
На скелях, де живуть орли,
Коли ще тільки розвиднялось
Ви гіацинтою ніваліс
В пустелі білій розцвітали.

Переглянувши та обговоривши презентаційні матеріали, ми з вами можемо зробити висновок, які ж факти про Ольгу Кобилянську є правдивими, а які вигаданими (*Слайд 15*).

Сьогодні ми пересвідчилися, що Ольга Кобилянська – жінка невимовної сили й енергії. Вона була людиною прогресивних поглядів і дещо випереджала свій час, людиною зі своїми чеснотами та вадами, зі світом тонких відчуттів та глибоких переживань, з помилками і втратами у житті, з мріями, які збувалися і не зовсім. У цьому сенсі вона не становила винятку. Проте вона таки була винятковою.

V. Закріплення опрацьованого матеріалу.

Відповіді на проблемні питання. (Відповіді дітей).

У сучасному світі Ользі Кобилянській було б легше відшукати своє місце в житті. Вона б мала змогу здійснити свою заповітну мрію – здобути освіту, оскільки тепер це право, гарантоване Конституцією України. Така жінка, якою була Ольга Кобилянська, зараз є прикладом для наслідування: розумна, талановита, цілеспрямована, рішуча, незалежна, щира.

На жаль, і в наш час Ользі Кобилянській, як і більш ніж сто років тому, довелося б переживати жахіття війни та перейматися за долю братів, які потрапили на фронт чи були в полоні. Століття змінюються, та війни не

припиняються, жінкам доводиться чекати на своїх чоловіків, братів, синів, які боронять рідну землю.

Чи стала б вона щасливою в особистому житті? Сподіваємося, що так, оскільки кожна людина має бути щасливою.

VI. Підсумок уроку.

Рефлексія

Чи сподобалася дослідницько-пошукова робота?

Які труднощі виникли під час підготовки?

Як ви оцінюєте свою роботу?

Які факти з біографії вас вразили найбільше?

Образ Ольги Кобилянської викликає співчуття чи захоплення?

Оцінювання презентацій та роботи на уроці.

VII. Домашнє завдання.

Дібрати матеріали про творчий доробок Ольги Кобилянської і додати їх до макету профілю.

Список використаних джерел:

1. Тіна Полек. Дримба гуцулів: як виготовити і грати? [Електронний ресурс] //СПАДЩИНА ПРЕДКІВ: всеукраїнський культурно-історичний портал. – Режим доступу: <https://spadok.org.ua/gutsulschyna/scho-take-drymba-yak-vygotovyty-i-graty>
2. Колошук Н. Г. «Щоденники» Ольги Кобилянської як епохально-текстові документи епохи декадансу: нарцисизм жіночого «я» [Електронний ресурс]/Надія Георгіївна Колошук//Інституційний репозитарій Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/3602/1/OKobylyanskaDnevnyky.pdf>
3. Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека. – Режим доступу: https://www.lib.dp.ua/punktyr_bibl_kobylyanska.html
4. Олена Юрченко. Нерозгадана Ольга Кобилянська: 10 фактів про письменницю до її дня народження//«Освіторія Медіа». – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/nerozgadana-olga-kobylyanska-10-faktiv-propysmennysyu-do-yiyi-dnya-narodzhennya/>
5. Марія Марковська. Виросла в горах, важила 44 кг і дружила з Лесею Українкою: 52 факти про Кобилянську до її дня народження//«Нова українська школа». – Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/vyrosla-v-gorah-vazhyla-44-kg-i-druzhyla-z-leseyu-ukrayinkoyu-52-fakty-pro-kobylyansku-do-yiyi-dnya-narodzhennya/>
6. Сергій Осока. Ольга Кобилянська: драма вершниць в зеленій амазонці//«UkrainianPeople.us». – Режим доступу: <https://ukrainianpeople.us/%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%96-%D0%B2-%D0%B7%D0%B5/>
7. Тамара Гундорова. Леся Українка і Ольга Кобилянська: «щось таке, чому назви нема в людській мові»//zbruc.eu. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/103415>